

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Збірник матеріалів
II Всеукраїнської науково-практичної конференції
(Суми, 23 листопада 2017 року)

Суми
Сумський державний університет
2017

СЕКЦІЯ 1
ДЕРЖАВНІ ФІНАНСИ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РЕФОРМУВАННЯ

УДК: 37.014.5438.544(477)

Воронцова Анна Сергіївна,
аспірант
Сумський державний університет м. Суми,

ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
СИСТЕМИ ОСВІТИ ВПРОДОВЖ УСЬОГО ЖИТТЯ В
РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

У зв'язку з проведенням освітньої реформи та прийняттям нової редакції Закону України «Про освіту», що у відповідності до вимог інформаційного суспільства та економіки знань орієнтується на концепцію освіти впродовж усього життя, особливої актуальності набувають питання пов'язані з фінансовим забезпеченням освітньої сфери. Враховуючи, що до прийняття даного закону в Україні не існувало законодавчо-затвердженого визнання неформальної освіти, то і джерела її фінансового забезпечення визначити достатньо важко.

Відповідно до словника фінансових термінів, термін «забезпечення» означає «сукупність матеріальних та інших благ, які знаходяться у сфері обігу і служать матеріальною основою обігу нерозмінних грошових знаків» [2].

У наукових колах поняття «фінансове забезпечення» розглядається з різних позицій, які узагальнено можна представити наступними визначеннями:

– метод фінансового механізму, за допомогою якого формують і використовують фонди коштів і який характеризує зміст впливу фінансів на різні аспекти розвитку суспільства[1];

– сукупність економічних відносин, що виникають з приводу пошуку, залучення і ефективного використання фінансових ресурсів та організаційно-управлінських принципів, методів і форм їх впливу на соціально-економічну життєдіяльність [2];

– покриття витрат за рахунок фінансових ресурсів, що акумулюються суб'єктами господарювання і державою [3];

– основний метод фінансового впливу на соціально-економічний розвиток [4].

Таким чином, в контексті теми нашого дослідження, фінансове забезпечення системи освіти впродовж усього життя є системою економічних відносин, які передбачають застосування різноманітних методів, інструментів та форм щодо формування та використання фінансових ресурсів для ефективного розвитку системи освіти впродовж усього життя на різних рівнях та сприяння соціально-економічному розвитку країни, регіону, громади, тощо.

Основні форми фінансового забезпечення будь-якої сфери, у тому числі системи освіти впродовж усього життя, представлені в таблиці 1.

Таблиця 1 – Характеристика основних форм фінансового забезпечення

Фінансові форми	Коротка характеристика
Самофінансування	Передбачає використання власних коштів фізичних чи юридичних осіб
Зовнішнє фінансування	Використання коштів місцевого чи державного бюджету, роботодавців та інших суб'єктів у вигляді грантів, благодійних внесків, інвестицій, тощо
Кредитування	Використання кредитних коштів

Дані форми приводяться в дію за допомогою фінансових інструментів та важелів, під якими розуміється «прийоми дії фінансових методів, конкретні форми розподілу і перерозподілу ВВП» [8, 10] або ж це такі

«фінансові засоби (податки, обов'язкові платежі, норми використання коштів у державних установах, відсотки за депозитами, кредитами, законодавчо встановлені фінансові вимоги до професійних учасників фондового ринку тощо), через які можна впливати на процеси формування фінансових ресурсів» [9].

На основі цього, пропонуємо виділити основних суб'єктів фінансового забезпечення системи освіти впродовж усього життя у таблиці 2, розглянувши їх у сфері державного та недержавного сектору, та основні фінансові інструменти, що вони застосовують на різних рівнях.

Таблиця 2 – Характеристика основних суб'єктів та фінансових інструментів фінансового забезпечення системи освіти впродовж усього життя

Суб'єкт / Фінансові інструменти	Характеристика
Державний сектор	
Центральний уряд: – через видатки окремих розпорядників бюджетних коштів (МОН, МОЗ, МВС, тощо);	Переважно фінансують навчальні заклади державної форми власності та обсяги державного замовлення у відповідних навчальних закладах, що забезпечують виконання загальнодержавних функцій, згідно з переліком, затвердженим КМУ
– через механізм міжбюджетних відносин (переважно освітня субвенція, тощо)	Спрямовується на оплату праці з нарахуваннями педагогічних працівників у окремих типах загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладів (визначених БКУ) та на оновлення матеріально-технічної бази навчальних закладів (за залишками на кінець року, визначених БКУ)

Продовження таблиці 2

Суб'єкт / Фінансові інструменти	Характеристика
Місцевий уряд: – через видатки на освіту місцевих бюджетів	Відповідно до бюджетної класифікації видатків включають видатки на окремі загальноосвітні, позашкільні, професійно-технічні, вищі заклади освіти I та II рівнів акредитації та заклади післядипломної освіти III-IV рівнів акредитації, тощо відповідно БКУ.
Державні цільові фонди – через видатки Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття	Спрямовується на професійну підготовку або перепідготовку, підвищення кваліфікації безробітних у професійно-технічних та вищих навчальних закладах, у тому числі в навчальних закладах державної служби зайнятості, на підприємствах, в установах, організаціях;
Недержавний сектор	
Домогосподарства	Видатки домогосподарств на освіту, розраховані Держкомстатом як складова частинка сукупних витрат домогосподарств в середньому на особу.
Приватний сектор	Витрати суб'єктів господарювання на професійне навчання працівників як складова витрат на робочу силу
Громадський сектор	Витрати громадський об'єднань на освітні заходи для населення

Таким чином, для оцінки фінансового забезпечення системи освіти впродовж усього життя в Україні, необхідно врахувати основні фінансові інструменти державного сектору (видатки окремих бюджетів та розпорядників, міжбюджетні трансферти на освіту, видатки на навчання державної служби зайнятості, тощо), а також недержавного сектору (видатки на освіту домогосподарств, суб'єктів господарювання та інститутів громадянського суспільства), що враховує формальний та

неформальний напрям освіти.

Список використаних джерел

1. Економічний енциклопедичний словник: у 2-х т. / С. В. Мочерний, Я. С. Ларіна, О. А. Устенко, С. І. Юрій ; за ред. С. В. Мочерного. – Львів: Світ, 2005-2006.
2. Буздуган Я. Поняття, принципи, форми фінансового забезпечення охорони здоров'я в Україні / Я. Буздуган// Віче. – 2008. – №10. – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/960/>.
3. Москаль О. І. Фінансове забезпечення розвитку агропромислового виробництва регіону (на матеріалах Чернівецької області) : автореф. дис. канд. екон. наук / О. І. Москаль. – К., 2001. – 16 с.
4. Финансы / В. М. Родионова, В. Я. Вавилов, Л. И. Гончаренко [и др.] ; под ред. В. М. Родионовой. – М. : Финансы и статистика, 1993. – 432 с.
5. Фінанси : навч. посібн. / О. П. Близнюк, Л. І. Лачкова, В. І. Оспіщев та ін., за ред. І. В. Оспіщева. – К. : Знання, 2006. – 415 с. – С. 59.
6. Фінанси : підруч. / [С. І. Юрій, В. М. Федосов, Л. М. Алексеєнко та ін.] ; за ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. — К. : Знання, 2008. — 611 с.
7. Шутєєва О. Ю. Теоретичні засади визначення сутності фінансового забезпечення функціонування ринку цінних паперів / О. Ю. Шутєєва // Фінансовий простір. – 2013. – № 3. – С. 118-122. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fin_pr_2013_3_17.
8. Юрій С. І. Соціальне страхування: підруч. / С. І. Юрій, М. П. Шаварина, Н. В. Шаманська. – К. : Кондор, 2004. – 464 с.